

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Impliciet leren bij kinderen met een TOS

Lammertink, I.L.; van Witteloostuijn, M.T.G.; Boersma, P.P.G.; Wijnen, F.; Rispens, J.E.

Publication date
2017

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lammertink, I. L., van Witteloostuijn, M. T. G., Boersma, P. P. G., Wijnen, F., & Rispens, J. E. (2017). *Impliciet leren bij kinderen met een TOS*. Poster session presented at Taalstaal 2017, Utrecht, .

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Impliciet leren bij kinderen met een TOS

Imme Lammertink¹, Merel van Witteloostuijn¹, Paul Boersma¹, Frank Wijnen² & Judith Rispens¹
Universiteit van Amsterdam¹, Universiteit van Utrecht²

Achtergrond

Statistisch leren: Kinderen leren taal door impliciet regels af te leiden uit hun taalaanbod [1]:

Hij loopt
Gisteren, wandelde ik naar huis

Kinderen met TOS hebben een **statistisch leerprobleem**: ze zijn minder goed in het impliciet leren van regelmatigheden dan kinderen zonder TOS [2,3].

Huidige methoden richten zich alleen op het eindresultaat en geven **geen inzicht in het statistisch leertraject** (snelheid en mate van leren) [4].

Openstaande vragen

1. Hoe verschilt het statistisch leertraject tussen kinderen met en zonder TOS?
2. Hoe domein-specifiek (auditief/visueel) is het statistisch leerprobleem?
3. Hangt het statistisch leerprobleem samen met de specieke taalproblemen die we zien bij kinderen met TOS? [Niet op deze poster, maar zie www.progracy.com]
4. Wat is de overlap tussen kinderen met TOS en kinderen met Dyslexie? [idem: zie www.progracy.com]

Testbatterij

Statistisch leren

Auditief

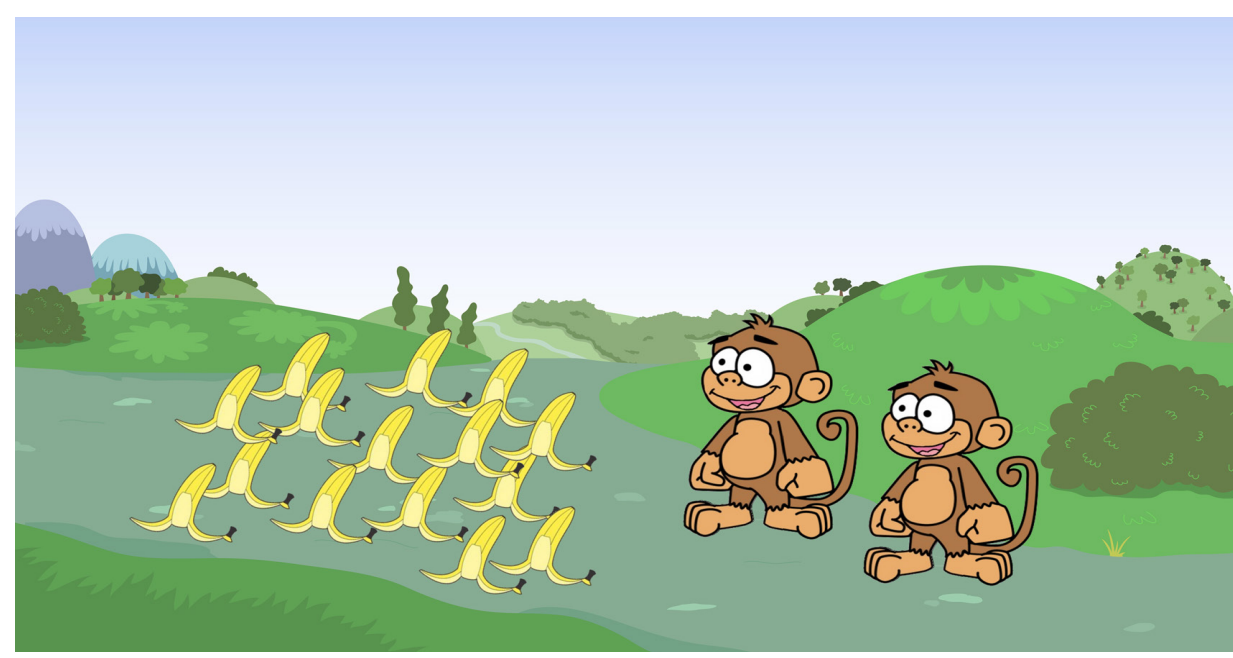
Regels in een verzonnen taal:

Regel 1:

tep wadim lut
tep kasi lut
tep X₂₄ lut

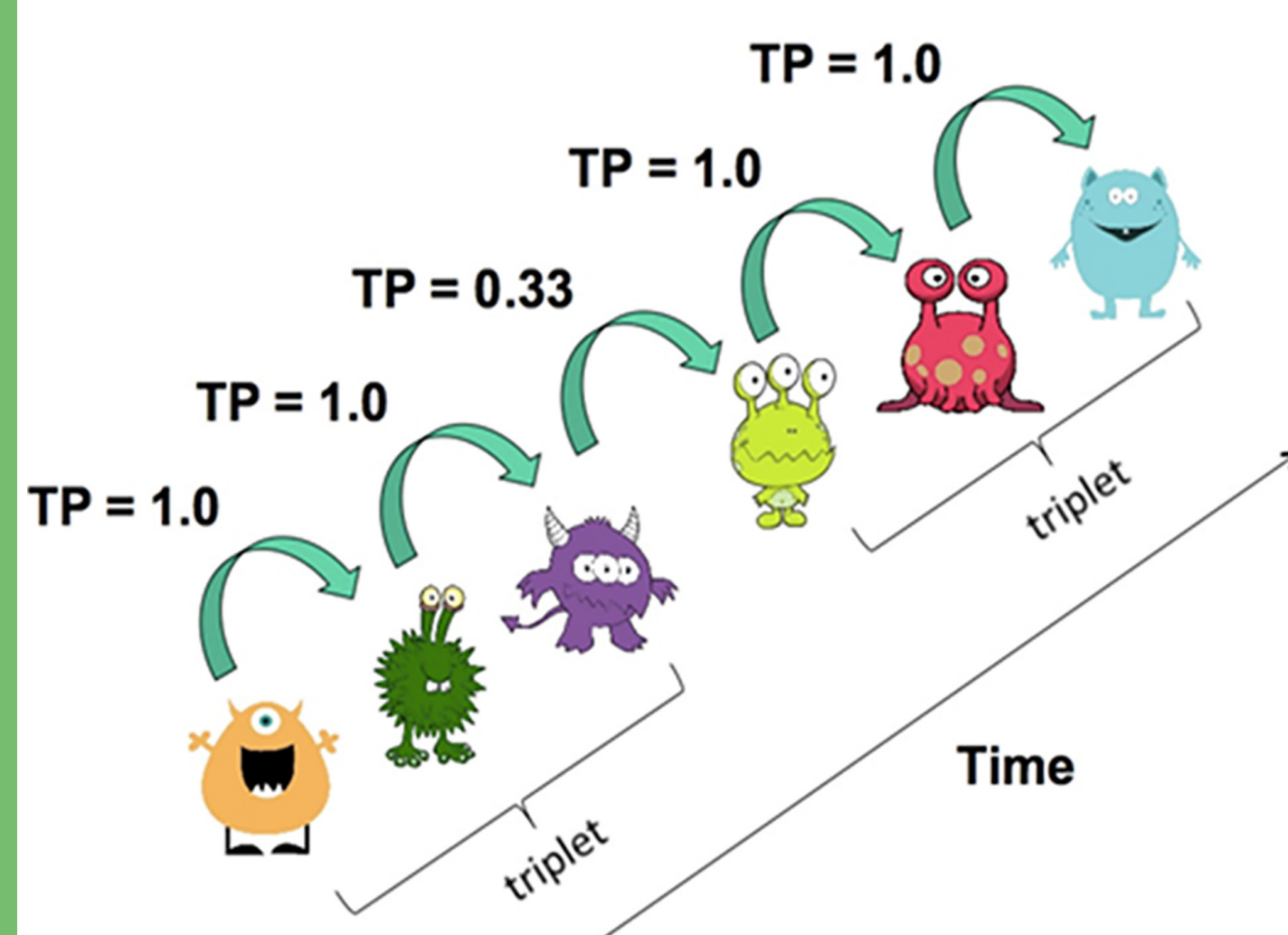
Regel 2:

sot wadim mip
sot kasi mip
sot X₂₄ mip

Visueel

Regelmatigheden in een alienspel:

Taal

Grammatica/morfosyntaxis

Zinnen herhalen (CELF)
Woordstructuur (CELF)

Woordenschat

PPVT

Leesvaardigheid

EMT + Klepel

Schrijfvaardigheid

Schoolvaardigheidstoets
spelling

Fonologie

Nonword repetitie
Rapid Automated Naming
(letters + plaatjes)

Cognitie

Volgehouden aandacht

Tel Mee! (Tea-ch)

Werkgeheugen

Auditief: Digit span (CELF)
Visueel: Dot matrix

Nonverbale intelligentie

RAVEN

Deelnemers

29 kinderen met TOS (M = 9.1 years, Meisjes = 6)

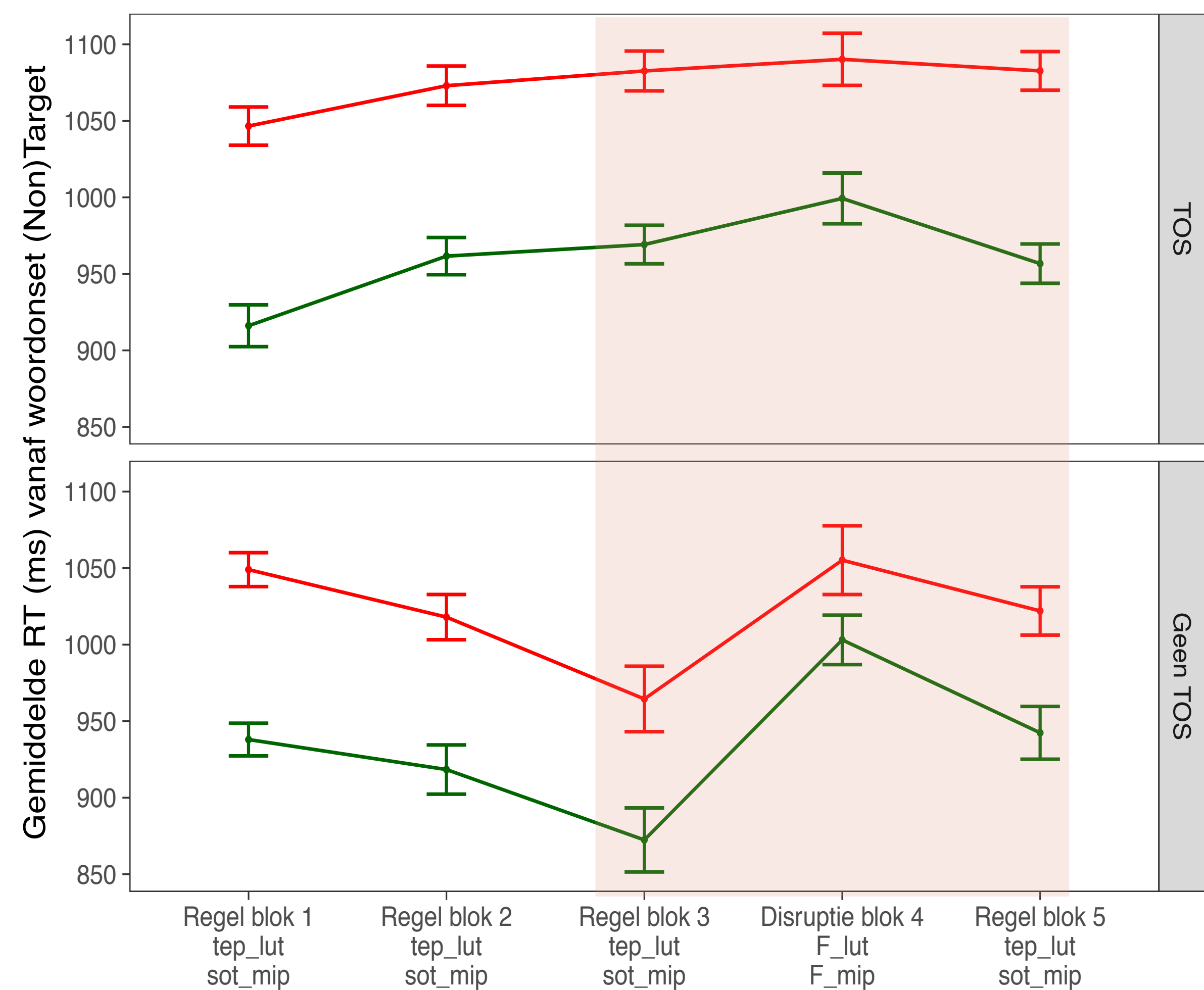
29 kinderen zonder TOS (M = 9.3 years, Meisjes = 9)

De groepen verschillen niet in leeftijd en ruwe IQ score.

NB: We zoeken nog steeds deelnemers

Voorlopige resultaten

Auditieve domein

Instructie: Druk op de groene knop wanneer je het woordje [target] hoort.

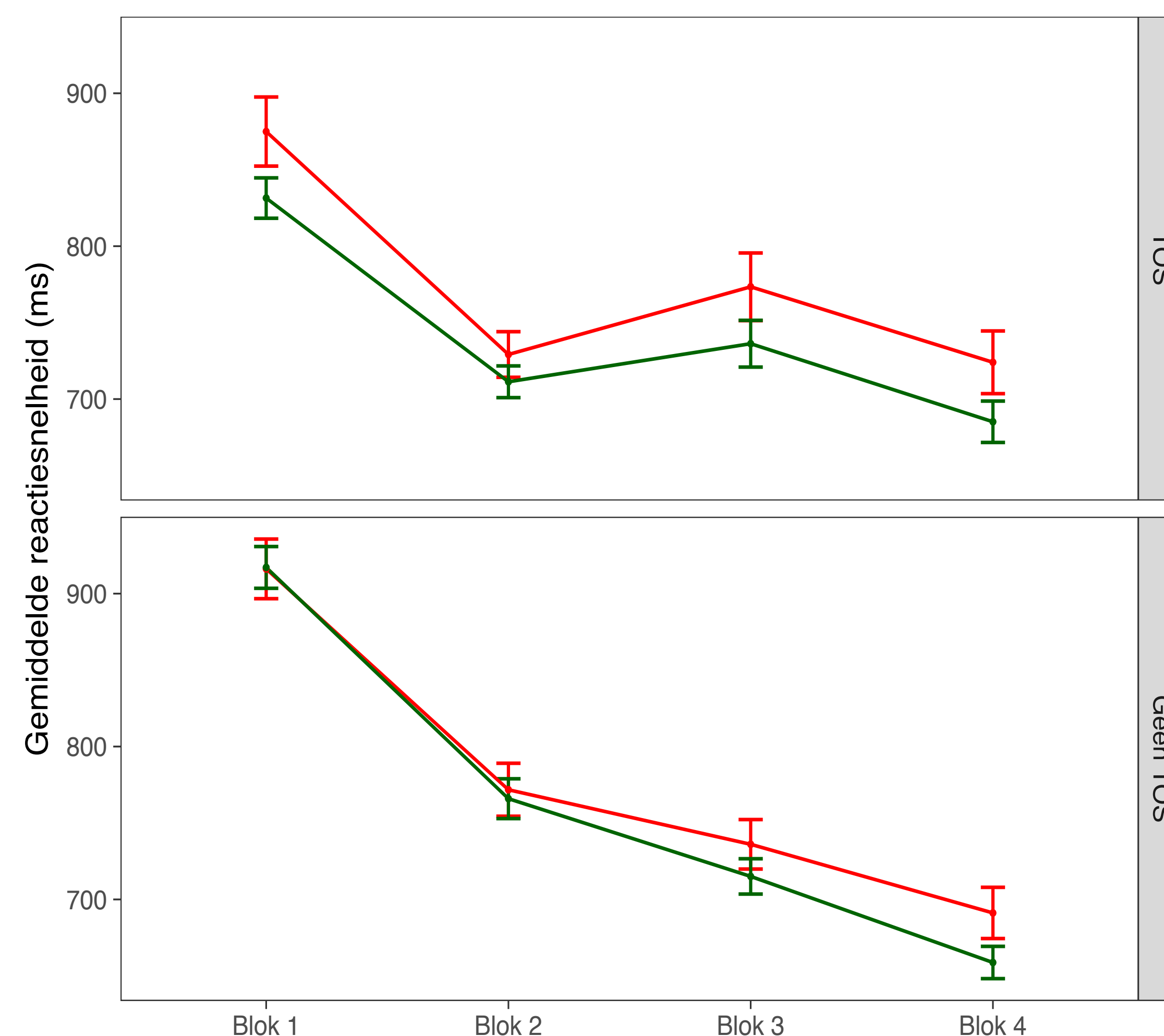
Druk op de rode knop wanneer het derde woord niet [target] is.
target = lut of mip

TargetType
- Nontarget: rode knop
- Target: groene knop

Online leren:

RT regel blokken (3&5) <
RT disruptie blok zonder regel (4)

Visuele domein

Instructie: Jij mag helpen de aliens naar huis te sturen.

Je kan een alien naar huis sturen door op de spatiebalk te drukken.

Aliens
- Onvoorspelbaar (alien 1)
- Voorspelbaar (alien 2 & 3)

Online leren:

RT voorspelbare aliens (2 & 3) < RT onvoorspelbare alien (1)

Beide groepen: sneller op target dan nontarget.

Kinderen zonder TOS: gevoelig voor de regel [RT blok 3 & 5 < RT blok 4].

Kinderen met TOS: gevoelig voor target regel, maar pas na verstoring [RT target blok 5 < RT target blok 4].

Beide groepen: gevoelig voor patroon [RT voorspelbare aliens < RT onvoorspelbare aliens]

Kinderen zonder TOS: blijven versnellen.

Kinderen met TOS: versnellen niet meer vanaf blok 2 en passen andere strategie toe (expliciet in blok 1? Impliciet in blok 4?).

Conclusie

Voorlopige resultaten laten zien dat het **statistisch leertraject tussen kinderen met en zonder TOS in zowel het auditieve als visuele domein verschilt**.

Analyses tussen online leermaat en overige taaltaken moeten uitwijzen wat de relatie is tussen statistisch leren en problemen in TOS.

Kinderen met TOS hebben waarschijnlijk baat bij meer variatie in input (faciliteert statistisch leren) [5].

Contact

E-mail: i.l.lammertink@uva.nl; **website:** www.progracy.com

Referenties

[1] Romberg & Saffran (2013); [2] Ullman & Pierpont (2005) [3] Lammertink et al. (2017) [4] Siegelman et al. (2017); [5] Plante et al. (2014).

Speciale dank

Werving TOS: Viertaal Almere, Amsterdam, Purmarend, Schagen; Pento Amersfoort; Auris Leiden, Haarlem & Breda, FOSS Oudervereniging TOS. *Werving en testen kinderen zonder TOS:* Binnenmeer, Startnest & Wheermolen, Darlene Keydeniers & Iris Broedelet

